

LÝ THUYẾT BẢN SẮC VĂN HÓA VÀ SỰ THÍCH NGHI CỦA ĐỒN CA TÀI TỬ TRONG MÔI TRƯỜNG DU LỊCH HIỆN ĐẠI

CULTURAL IDENTITY THEORY AND THE ADAPTATION OF ĐỒN CA TÀI TỬ IN MODERN TOURISM

NGUYỄN VĂN PHƯƠNG^(*)

THÔNG TIN	TÓM TẮT
<p>Ngày nhận bài: 08-4-2025 Ngày biên tập xong: 12-5-2025 Ngày duyệt đăng: 29-5-2025 Mã số: TCKH51-22-2025 ISSN: 2525 – 2429</p> <p>Từ khóa: đờn ca tài tử; bản sắc văn hóa; thích nghi văn hóa; du lịch văn hóa; mô hình du lịch.</p> <p>Key words: đờn ca tài tử; cultural identity; cultural adaptation; cultural tourism; tourism model.</p>	<p>TÓM TẮT: Đờn ca tài tử Nam Bộ, một di sản văn hóa phi vật thể được Tổ chức Giáo dục, Khoa học và Văn hóa của Liên Hợp Quốc công nhận, không chỉ phản ánh bản sắc văn hóa vùng Tây Nam Bộ mà còn đóng vai trò quan trọng trong du lịch văn hóa. Tuy nhiên, trước áp lực toàn cầu hóa và du lịch hiện đại, nghệ thuật này đối diện thách thức trong việc bảo tồn và thích nghi với nhu cầu thị trường. Dựa trên lý thuyết bản sắc văn hóa và thích nghi văn hóa, bài báo phân tích sự biến đổi của đờn ca tài tử khi được đưa vào hoạt động du lịch, từ các buổi diễn truyền thống đến sân khấu chuyên nghiệp và mô hình trải nghiệm. Nghiên cứu chỉ ra nguy cơ thương mại hóa quá mức, đồng thời đề xuất giải pháp bảo tồn bền vững thông qua mô hình du lịch trải nghiệm, sự tham gia của nghệ nhân và ứng dụng công nghệ số, góp phần duy trì giá trị cốt lõi của loại hình nghệ thuật này.</p> <p>ABSTRACT: Đờn ca tài tử of Southern Vietnam, recognized by United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization as an intangible cultural heritage, not only embodies the cultural identity of the Mekong Delta region but also plays a crucial role in cultural tourism. However, under the pressures of globalization and modern tourism, this art form faces challenges in preserving its authenticity while adapting to market demands. Drawing upon cultural identity theory and adaptation theory, this study examines the transformation of đờn ca tài tử within tourism, from traditional village performances to professional stages and immersive tourism models. The research highlights the risks of excessive commercialization while proposing sustainable preservation strategies. These include experiential tourism models, active engagement of traditional artisans, and the integration of digital technology. The findings contribute to a deeper understanding of the balance between cultural heritage conservation and tourism development in contemporary contexts.</p>

^(*) ThS. Trường Đại học Trà Vinh, nguyenvanphuong.1211.trv@gmail.com

1. ĐẶT VẤN ĐỀ

Trong bối cảnh toàn cầu hóa và phát triển du lịch, việc bảo tồn Đờn ca tài tử Nam Bộ – di sản văn hóa phi vật thể được Tổ chức Giáo dục, Khoa học và Văn hóa của Liên Hợp Quốc công nhận [14] – đang đối mặt nhiều thách thức. Loại hình nghệ thuật này không chỉ phản ánh bản sắc văn hóa miền Tây Nam Bộ mà còn đang chịu tác động bởi văn hóa ngoại lai, thị hiếu du khách và xu hướng thương mại hóa. Bài viết này, dựa trên lý thuyết bản sắc và thích nghi văn hóa, phân tích quá trình chuyển đổi của Đờn ca tài tử trong môi trường du lịch hiện đại tại Đồng bằng sông Cửu Long, đặc biệt ở Bạc Liêu, Tiền Giang, Cần Thơ và Thành phố Hồ Chí Minh. Nghiên cứu sử dụng dữ liệu khảo sát từ nghệ nhân, du khách và nhà quản lý nhằm đề xuất các mô hình phát triển bền vững, bảo đảm sự cân bằng giữa nhu cầu du lịch và bảo tồn giá trị văn hóa cốt lõi.

2. NỘI DUNG

2.1. Tổng quan và một số vấn đề lý luận cơ bản

2.1.1. Tình hình nghiên cứu

Nghiên cứu về đờn ca tài tử Nam Bộ đã được triển khai trên nhiều khía cạnh như bảo tồn giá trị nghệ thuật, bản sắc văn hóa và thích nghi trong môi trường du lịch. Nguyễn Khánh Hoàng phân tích đờn ca tài tử từ góc nhìn triết lý nhân sinh Nam Bộ, trong khi Nguyễn Văn Hậu nhấn mạnh vai trò của chính sách hỗ trợ và nghệ nhân trong việc gìn giữ bản sắc [1], [2]. Phan Võ Thu Tâm khảo sát khả năng tích hợp đờn ca tài tử vào hoạt động du lịch, chỉ ra tiềm năng và rủi ro thương mại hóa [3]. Hoàng Tuyết và Thu Hương tiếp tục nhấn mạnh vai trò của biểu diễn nghệ thuật tại điểm du lịch, đặc biệt tại Thành phố Hồ Chí Minh [12], [13]. Huỳnh Công Tín cảnh báo nguy cơ mất đi bản sắc khi chạy theo thị hiếu, trong khi Thông tấn xã Việt Nam giới thiệu mô hình kết hợp bảo tồn và phát triển du lịch tại Bạc Liêu [4]. Ở bối cảnh quốc tế, Barley Norton phân tích vai trò tâm linh của âm nhạc truyền thống

trong đời sống người Việt [9]. Catherine Grant nhấn mạnh sự gắn bó giữa bảo tồn âm nhạc và ngôn ngữ, đồng thời đề xuất các chiến lược gìn giữ [7]. Các công trình của Philip Taylor và Trần Quang Hải – Bạch Yến cũng góp phần lý giải sự tái định vị của âm nhạc truyền thống trong thời hiện đại [10], [11]. Các nghiên cứu đã làm rõ vai trò của đờn ca tài tử trong việc bảo tồn di sản, phát triển du lịch và thích nghi với toàn cầu hóa. Tuy nhiên, vẫn cần các nghiên cứu chuyên sâu hơn nhằm xác lập mô hình cân bằng giữa bảo tồn và phát triển, giúp đờn ca tài tử tiếp tục lan tỏa trong đời sống đương đại.

2.1.2. Cơ sở lý luận về bản sắc văn hóa và thích nghi trong du lịch

Bản sắc văn hóa là tổng hòa các giá trị, phong tục, tập quán, nghệ thuật và tri thức được hình thành và duy trì trong một cộng đồng qua thời gian. Không chỉ tạo nên sự khác biệt giữa các dân tộc, bản sắc văn hóa còn là yếu tố cốt lõi trong phát triển du lịch, đặc biệt là du lịch văn hóa. Theo Hall, bản sắc văn hóa không phải là một thực thể cố định mà luôn vận động và biến đổi dưới tác động của các yếu tố kinh tế, xã hội và chính trị [8]. Trong bối cảnh toàn cầu hóa, sự giao thoa giữa các nền văn hóa ngày càng mạnh mẽ, làm xuất hiện hai xu hướng chính: Bảo tồn bản sắc truyền thống và thích nghi để phù hợp với thị hiếu của du khách. Thích nghi văn hóa là quá trình điều chỉnh và biến đổi các yếu tố văn hóa nhằm phù hợp với điều kiện mới. Theo Berry, sự thích nghi văn hóa trong du lịch có thể diễn ra ở nhiều cấp độ, từ thay đổi hình thức trình diễn, nội dung nghệ thuật đến phương thức tổ chức hoạt động du lịch [5].

Trong lĩnh vực nghệ thuật truyền thống như đờn ca tài tử, sự thích nghi có thể được quan sát qua ba khía cạnh chính: Không gian trình diễn (dịch chuyển từ làng quê, đình làng sang sân khấu du lịch, nhà hàng, khách sạn nhằm tiếp cận đối tượng du khách), nội dung và

cách thể hiện (rút gọn bài bản truyền thống, lồng ghép yếu tố giải trí phù hợp với thị hiếu du khách), và phương thức quảng bá (sử dụng công nghệ số để giới thiệu, lưu trữ, trình diễn trên các nền tảng trực tuyến nhằm mở rộng đối tượng tiếp cận). Dù mang lại nhiều lợi ích, sự thích nghi cũng đặt ra thách thức lớn, đặc biệt là nguy cơ thương mại hóa quá mức, làm biến đổi giá trị nguyên bản của nghệ thuật truyền thống. Do đó, cần có chiến lược thích nghi hợp lý để đảm bảo tính nguyên bản, khai thác được tiềm năng của nghệ thuật truyền thống trong phát triển du lịch văn hóa.

2.1.3. Khung lý thuyết nghiên cứu về đờn ca tài tử trong du lịch văn hóa

Khung lý thuyết nghiên cứu về đờn ca tài tử trong du lịch văn hóa được xây dựng dựa trên ba trụ cột chính: Bản sắc văn hóa, thích nghi văn hóa và mô hình phát triển du lịch bền vững. Trước hết, lý thuyết bản sắc văn hóa nhấn mạnh, đờn ca tài tử không chỉ là một loại hình nghệ thuật mà còn là biểu tượng của văn hóa Nam Bộ, với những yếu tố cốt lõi như âm điệu, lời ca, không gian trình diễn và vai trò của nghệ nhân theo cách đặt vấn đề của Hall. Khi đưa vào môi trường du lịch, việc bảo tồn các yếu tố này là cần thiết để đảm bảo tính nguyên bản và giá trị di sản. Tiếp theo, lý thuyết thích nghi văn hóa của Berry cho thấy, nghệ thuật truyền thống có thể điều chỉnh để phù hợp với bối cảnh mới mà vẫn giữ được giá trị cốt lõi [5]. Trong trường hợp đờn ca tài tử, sự thích nghi diễn ra qua các thay đổi về hình thức biểu diễn, không gian trình diễn và phương thức quảng bá, chẳng hạn việc tổ chức các chương trình trên sân khấu chuyên nghiệp hoặc tích hợp vào tour du lịch. Tuy nhiên, sự thích nghi cần được kiểm soát để tránh nguy cơ thương mại hóa quá mức làm mất đi bản sắc nguyên gốc. Cuối cùng, mô hình phát triển du lịch bền vững đặt ra yêu cầu khai thác đờn ca tài tử theo hướng cân bằng giữa bảo tồn và phát triển kinh tế, thông qua các mô hình du lịch trải nghiệm,

kết nối cộng đồng nghệ nhân và ứng dụng công nghệ số. Dựa trên ba lý thuyết trên, khung nghiên cứu đề xuất tập trung vào ba trụ cột chính: Xác định các yếu tố bản sắc cốt lõi, đánh giá mức độ thay đổi trong môi trường du lịch, và đề xuất mô hình khai thác bền vững. Khung lý thuyết này không chỉ giúp phân tích sự vận động của đờn ca tài tử trong bối cảnh du lịch văn hóa hiện đại mà còn góp phần đề xuất giải pháp bảo tồn dài hạn, đảm bảo loại hình nghệ thuật này không chỉ tồn tại mà còn phát triển trong dòng chảy văn hóa đương đại, cách tiếp cận này hoàn toàn phù hợp khi so sánh mô hình bảo tồn âm nhạc ở Nam Bộ với các khu vực khác như Tây Nguyên [6].

2.1.4. Các mô hình thích nghi của đờn ca tài tử trong du lịch văn hóa

Trong bối cảnh du lịch văn hóa hiện đại, đờn ca tài tử đã có những thay đổi nhằm thích nghi với nhu cầu thị trường mà vẫn giữ được giá trị truyền thống. Có ba mô hình thích nghi tiêu biểu: Biểu diễn chuyên nghiệp, du lịch trải nghiệm và ứng dụng công nghệ số. Mô hình biểu diễn chuyên nghiệp phổ biến trong các chương trình du lịch, sân khấu, nhà hàng, khách sạn, với thời lượng và hình thức biểu diễn được điều chỉnh phù hợp. Tuy nhiên, nguy cơ thương mại hóa có thể làm mất đi sự tự nhiên và bản sắc nghệ thuật. Mô hình du lịch trải nghiệm tạo điều kiện cho du khách tương tác với nghệ nhân qua các hoạt động học hát, tập đàn hoặc giao lưu tại không gian văn hóa truyền thống. Hình thức này giúp nâng cao hiểu biết và sự trân trọng với đờn ca tài tử. Mô hình công nghệ số sử dụng các nền tảng trực tuyến, ứng dụng di động, phát trực tiếp và công nghệ thực tế ảo/thực tế tăng cường để quảng bá và tái hiện không gian biểu diễn, mở rộng khả năng tiếp cận đến công chúng. Việc kết hợp linh hoạt các mô hình trên sẽ góp phần bảo tồn và phát huy đờn ca tài tử, bảo đảm sự thích nghi hiệu quả trong dòng chảy văn hóa đương đại, không đánh mất giá trị cốt lõi.

2.2. Thực trạng đờn ca tài tử trong hoạt động du lịch văn hóa hiện nay

2.2.1. Các hình thức tổ chức và trình diễn đờn ca tài tử trong du lịch

Trong phát triển du lịch văn hóa, đờn ca tài tử không chỉ là nghệ thuật biểu diễn mà còn là sản phẩm du lịch đặc trưng, kết nối văn hóa truyền thống với nhu cầu thưởng thức của du khách. Sự đa dạng trong tổ chức và trình diễn - như biểu diễn tại di tích, lễ hội, khu sinh thái hay tour chuyên biệt - giúp mở rộng khả năng tiếp cận công chúng, nhưng cũng đặt ra thách thức về tính chân thực. Trong một số trường hợp, đờn ca tài tử bị giản lược hoặc biến đổi theo thị hiếu, làm suy giảm giá trị nguyên bản. Vì vậy, lựa chọn hình thức tổ chức phù hợp là điều cần thiết để vừa nâng cao trải nghiệm du lịch, vừa bảo tồn bền vững loại hình nghệ thuật này. Để có cái nhìn cụ thể hơn về thực trạng này, phần dưới đây sẽ trình bày kết quả khảo sát trong bảng 1 về các hình thức tổ chức và biểu diễn đờn ca tài tử trong du lịch. Kết quả

thống kê cho thấy đờn ca tài tử chủ yếu được biểu diễn tại di tích lịch sử - văn hóa (25%) và trong lễ hội truyền thống (20%), phản ánh mối liên kết chặt chẽ giữa loại hình nghệ thuật này với không gian văn hóa bản địa. Đáng chú ý, các chương trình du lịch (tour) cũng chiếm tỷ lệ tương đối cao (18%), cho thấy xu hướng tích hợp đờn ca tài tử vào sản phẩm du lịch chuyên biệt. Tuy nhiên, hình thức biểu diễn tại nhà hàng/khách sạn (15%) và sự kiện giao lưu văn hóa (12%) cho thấy sự đa dạng hóa không gian trình diễn nhằm mở rộng đối tượng khán giả. Mặc dù vậy, mức độ thu hút du khách có sự khác biệt giữa các hình thức tổ chức, với biểu diễn tại di tích và tour du lịch có điểm đánh giá cao nhất (trung bình 4.2 và 4.1 trên thang 5 điểm), trong khi các hình thức còn lại dao động từ 3.0 đến 3.8. Điều này đặt ra vấn đề về việc tối ưu hóa không gian biểu diễn nhằm đảm bảo hiệu quả tiếp cận du khách mà vẫn giữ được tính nguyên bản của nghệ thuật đờn ca tài tử.

Bảng 1. Các hình thức tổ chức và trình diễn đờn ca tài tử

Hình thức biểu diễn	Số lượng điểm có biểu diễn	Tỷ lệ điểm có biểu diễn (%)	Tần suất biểu diễn (lần/tháng)	Mức độ thu hút du khách (1-5)
Tại di tích lịch sử - văn hóa	50	25	10	4.2
Trong lễ hội truyền thống	40	20	8	4.0
Tại nhà hàng/khách sạn	30	15	12	3.8
Trong chương trình du lịch (tour)	35	18	15	4.1
Sự kiện giao lưu văn hóa	25	12	6	3.5
Tại điểm du lịch sinh thái	20	10	5	3.0

Nguồn: Tác giả khảo sát 2025

2.2.2. Mức độ thích nghi của đờn ca tài tử trong môi trường du lịch

Sự thích nghi của đờn ca tài tử trong môi trường du lịch là tất yếu trước áp lực toàn cầu hóa và nhu cầu đa dạng của du khách. Giống nhiều loại hình nghệ thuật truyền thống, đờn ca tài tử buộc phải thay đổi về nội dung, không gian trình diễn, cách tổ chức và ứng dụng công nghệ nhằm đáp ứng thị hiếu hiện đại. Tuy nhiên, quá trình

này dễ dẫn đến nguy cơ thương mại hóa, làm mất bản sắc nghệ thuật nếu không được kiểm soát. Vì vậy, cần duy trì sự cân bằng giữa thích nghi và bảo tồn, đảm bảo các yếu tố cốt lõi của đờn ca tài tử vẫn được giữ gìn. Phần dưới đây trình bày kết quả khảo sát trong Bảng 2 về mức độ thích nghi của đờn ca tài tử trong không gian du lịch.

Sự thích nghi của đờn ca tài tử trong môi trường du lịch hiện đại thể hiện rõ qua tỷ lệ

điều chỉnh nội dung bài hát (30%) và thay đổi cách trình diễn (25%). Điều này phản ánh nhu cầu đổi mới nhằm đáp ứng thị hiếu của du khách nhưng đồng thời đặt ra nguy cơ làm biến đổi bản sắc nguyên gốc. Đáng chú ý, mức độ giao lưu giữa nghệ nhân và du khách đạt 20%, cho thấy đây là xu hướng phát triển quan trọng nhằm tăng tính tương tác và trải nghiệm trực tiếp. Tuy nhiên, việc ứng dụng công nghệ trong biểu diễn chỉ đạt 15%, cho thấy khả năng khai

thác công nghệ số còn hạn chế. Các kết quả khảo sát cũng cho thấy mức độ tác động đến bản sắc có sự khác biệt giữa các yếu tố: việc thay đổi nội dung và hình thức biểu diễn có ảnh hưởng mạnh nhất (3.8-4.2 trên thang 5 điểm), trong khi ứng dụng công nghệ có ảnh hưởng thấp hơn (2.9). Điều này nhấn mạnh tầm quan trọng của việc cân bằng giữa đổi mới và bảo tồn trong quá trình thích nghi của đờn ca tài tử.

Bảng 2. Mức độ thích nghi của đờn ca tài tử với du lịch hiện đại

Yếu tố thích nghi	Tỷ lệ áp dụng (%)	Ảnh hưởng đến bản sắc (1-5)	Mức độ hài lòng của du khách (1-5)
Điều chỉnh nội dung bài hát	30	3.5	4.3
Thay đổi cách trình diễn	25	3.8	4.1
Tăng cường giao lưu với du khách	20	4.2	4.5
Ứng dụng công nghệ trong biểu diễn	15	2.9	3.7
Kết hợp với các loại hình du lịch khác	10	3.0	3.9

Nguồn: Tác giả khảo sát 2025

2.2.3. Những thách thức trong bảo tồn và phát triển đờn ca tài tử trong du lịch

Việc bảo tồn và phát triển đờn ca tài tử trong bối cảnh du lịch hiện đại đặt ra nhiều thách thức lớn. Một mặt, nghệ thuật này đang được khai thác như một sản phẩm du lịch hấp dẫn, góp phần quảng bá văn hóa Nam Bộ và mang lại lợi ích kinh tế. Mặt khác, sự phổ biến của đờn ca tài tử trong môi trường thương mại hóa có thể làm giảm tính nguyên bản, làm phai nhạt giá trị nghệ thuật truyền thống, hoặc khiến nó bị đồng hóa bởi các xu hướng biểu diễn mang tính đại chúng.

Bên cạnh đó, vấn đề kế thừa thế hệ nghệ nhân cũng là một yếu tố quan trọng ảnh hưởng đến sự tồn tại lâu dài của đờn ca tài tử. Sự thiếu hụt nghệ nhân trẻ, sự giảm sút mối quan tâm của thế hệ kế cận đối với loại hình nghệ thuật này có thể khiến đờn ca tài tử dần mất đi sự gắn kết với đời sống đương đại. Ngoài ra, việc thiếu sự đầu tư từ chính quyền và sự cạnh tranh với các loại hình giải trí hiện đại cũng làm gia tăng nguy cơ mai một. Để đánh giá cụ thể hơn

những thách thức này, phần dưới đây sẽ trình bày kết quả khảo sát trong bảng 3 liên quan đến các khó khăn trong bảo tồn và phát triển đờn ca tài tử trong môi trường du lịch.

Dữ liệu cho thấy thương mại hóa quá mức (35%) là thách thức lớn nhất trong bảo tồn đờn ca tài tử, phản ánh mối lo ngại về việc loại hình nghệ thuật này bị khai thác theo hướng thị trường, làm mất đi giá trị nguyên bản. Thiếu nghệ nhân kế thừa (25%) cũng là một vấn đề quan trọng, khi ngày càng ít người trẻ theo học loại hình nghệ thuật này. Ngoài ra, sự thiếu đầu tư từ chính quyền (20%) và giảm sức hút với giới trẻ (12%) cũng góp phần làm suy giảm tính bền vững của đờn ca tài tử trong môi trường du lịch. Điều đáng lưu ý là tỷ lệ nghệ nhân lo ngại về thương mại hóa lên đến 50%, trong khi tỷ lệ này đối với vấn đề thiếu nghệ nhân kế thừa là 45%. Điều này cho thấy bảo tồn đờn ca tài tử không chỉ đòi hỏi sự hỗ trợ về chính sách mà còn cần có chiến lược cụ thể trong việc đào tạo thế hệ kế cận, cũng như xây dựng mô hình phát triển phù hợp với môi trường du lịch nhưng không làm mất đi bản sắc văn hóa.

Bảng 3. Những thách thức trong bảo tồn và phát triển đờn ca tài tử

Thách thức	Mức độ ảnh hưởng (%)	Tỷ lệ nghệ nhân lo ngại (%)	Tác động đến chất lượng nghệ thuật (1-5)
Thương mại hóa làm mất bản sắc	35	50	4.5
Thiếu nghệ nhân kế thừa	25	45	4.3
Ít đầu tư từ chính quyền	20	40	4.1
Giảm sức hút với giới trẻ	12	30	3.8
Cạnh tranh với loại hình giải trí khác	8	25	3.5

Nguồn: Tác giả khảo sát 2025

2.3. Định hướng và giải pháp phát triển bền vững đờn ca tài tử trong du lịch văn hóa

2.3.1. Bảo tồn bản sắc văn hóa trong hoạt động du lịch

Bảo tồn bản sắc đờn ca tài tử trong du lịch là nhiệm vụ cấp thiết và nền tảng duy trì giá trị nguyên bản trong bối cảnh hội nhập. Việc này đòi hỏi bảo toàn bài bản, điệu thức, nhạc cụ, phong cách trình diễn và không gian văn hóa như đình làng, nhà cổ, sân vườn Nam Bộ để tăng tính trải nghiệm. Thách thức lớn là nguy cơ thương mại hóa, làm biến dạng nội dung biểu diễn. Cần kiểm soát, tránh đơn giản hóa bài bản truyền thống. Mô hình Bạc Liêu kết hợp đờn ca tài tử với lễ hội và du lịch trải nghiệm là minh chứng cho phát triển bền vững.

Giáo dục và truyền thông góp phần nâng cao nhận thức cộng đồng, thông qua việc lồng ghép nội dung đờn ca tài tử vào các chương trình du lịch và tổ chức hoạt động trải nghiệm như học hát, tập đàn, giao lưu nghệ nhân. Chính sách hỗ trợ từ nhà nước và tổ chức liên quan giữ vai trò then chốt, như tài trợ nghệ nhân, ban hành tiêu chuẩn chất lượng biểu diễn. Bảo tồn đờn ca tài tử trong du lịch cần sự phối hợp chặt chẽ giữa nghệ nhân, nhà quản lý, chính quyền và cộng đồng để hài hòa giữa bảo tồn và phát triển trong văn hóa đương đại.

2.3.2. Phát triển mô hình du lịch trải nghiệm gắn với đờn ca tài tử

Trong du lịch hiện đại, trải nghiệm thực tế ngày càng quan trọng, góp phần nâng cao giá trị sản phẩm. Với đờn ca tài tử, mô hình du lịch

trải nghiệm giúp du khách tiếp cận nghệ thuật chân thực hơn và tăng cường tương tác với nghệ nhân, qua đó nâng cao hiệu quả bảo tồn. Các hình thức phổ biến gồm: lớp học đàn, hát; tham quan nhà nghệ nhân; kết hợp với du lịch sinh thái, cộng đồng. Để phát huy hiệu quả, cần đầu tư hạ tầng, có cơ chế phối hợp giữa nghệ nhân và đơn vị tổ chức du lịch, cùng chính sách hỗ trợ từ chính quyền. Mô hình trải nghiệm cũng cần cân bằng giữa bảo tồn và đáp ứng nhu cầu du khách. Phần dưới đây trình bày kết quả khảo sát trong Bảng 4 về mức độ quan tâm của du khách đối với các mô hình này.

Sự quan tâm của du khách đối với các mô hình du lịch trải nghiệm đờn ca tài tử phản ánh tiềm năng lớn trong việc phát triển loại hình này. Mô hình “du khách tham gia tập đàn và hát” có tỷ lệ quan tâm cao nhất (40%), cho thấy nhu cầu lớn về trải nghiệm thực tế thay vì chỉ thưởng thức thụ động. Tham quan nhà nghệ nhân (25%) và biểu diễn cùng nghệ nhân (20%) cũng nhận được mức độ quan tâm đáng kể, phản ánh sự hấp dẫn của việc tiếp xúc trực tiếp với không gian văn hóa truyền thống. Tuy nhiên, các mô hình như xây dựng tour du lịch kết hợp (10%) và tổ chức workshop (5%) có mức độ quan tâm thấp hơn, cho thấy cần có sự đầu tư và đổi mới trong cách tổ chức để thu hút du khách. Đáng chú ý, khả năng triển khai thực tế của các mô hình này được đánh giá khá cao (từ 3.2 đến 4.2 trên thang 5 điểm), chứng tỏ tính khả thi trong việc phát triển các chương trình du lịch trải nghiệm gắn với đờn ca tài tử.

Bảng 4. Khả năng ứng dụng các mô hình du lịch trải nghiệm

Mô hình trải nghiệm	Mức độ quan tâm (%)	Khả năng triển khai thực tế (1-5)	Tác động đến bảo tồn di sản (1-5)
Du khách tham gia tập đàn và hát	40	4.2	4.5
Tham quan nhà nghệ nhân đàn ca tài tử	25	3.8	4.3
Biểu diễn cùng nghệ nhân	20	4.0	4.0
Xây dựng tour du lịch kết hợp	10	3.5	3.7
Tổ chức workshop về đàn ca tài tử	5	3.2	3.5

Nguồn: Tác giả khảo sát 2025

2.3.3. Ứng dụng công nghệ số trong quảng bá và bảo tồn

Sự phát triển của công nghệ số đã mở ra nhiều cơ hội mới trong việc bảo tồn và quảng bá các loại hình nghệ thuật truyền thống, trong đó có đàn ca tài tử. Các nền tảng trực tuyến, công nghệ thực tế ảo, ứng dụng di động, hay kênh truyền thông số đều có thể đóng vai trò quan trọng trong việc nâng cao khả năng tiếp cận của đàn ca tài tử đến công chúng, đặc biệt là thế hệ trẻ và du khách quốc tế. Tuy nhiên, việc ứng dụng công nghệ trong bảo tồn nghệ thuật truyền thống cũng gặp phải không ít thách thức, từ chi phí đầu tư cao, khả năng thích nghi của nghệ nhân, cho đến vấn đề bản quyền và tính nguyên bản của nội dung nghệ thuật. Để có cái nhìn rõ hơn về mức độ ứng dụng công nghệ trong bảo tồn và quảng bá đàn ca tài tử, phần dưới đây sẽ trình bày kết quả khảo sát trong bảng 5 liên quan đến vấn đề này.

Công nghệ số đóng vai trò ngày càng quan trọng trong việc bảo tồn và quảng bá đàn ca tài tử. Xây dựng kênh YouTube riêng (35%) là giải pháp phổ biến nhất, cho thấy tiềm năng lớn trong việc tiếp cận công chúng qua nền tảng video. Phát triển website chuyên biệt (25%) và tạo ứng dụng di động (20%) cũng là các hướng đi có triển vọng, đặc biệt trong việc cung cấp thông tin và nội dung học tập về đàn ca tài tử. Tuy nhiên, phát sóng trực tiếp qua nền tảng số (10%) và số hóa tài liệu (10%) chưa được áp dụng rộng rãi, có thể do chi phí triển khai cao. Khảo sát cho thấy mức độ hiệu quả trong tiếp cận du khách dao động từ 3.5 đến 4.3 trên thang 5 điểm, phản ánh tầm quan trọng của công nghệ trong bảo tồn di sản. Đồng thời, chi phí triển khai các giải pháp này khá cao, từ 150 đến 500 triệu Việt Nam đồng, đặt ra bài toán về nguồn lực tài chính trong việc ứng dụng công nghệ vào bảo tồn văn hóa truyền thống.

Bảng 5. Ứng dụng công nghệ số trong bảo tồn và quảng bá

Ứng dụng công nghệ	Tỷ lệ thực hiện (%)	Hiệu quả tiếp cận du khách (1-5)	Chi phí triển khai (triệu Việt Nam đồng)
Xây dựng kênh YouTube riêng	35	4.3	500
Phát triển website chuyên biệt	25	4.0	300
Tạo ứng dụng di động về đàn ca tài tử	20	3.8	400
Phát sóng trực tiếp qua nền tảng số	10	3.5	200
Số hóa tài liệu về đàn ca tài tử	10	3.7	150

Nguồn: Tác giả khảo sát 2025

2.3.4. Đào tạo, bồi dưỡng nghệ nhân và lực lượng kế thừa

Một là, xây dựng chương trình đào tạo chính quy, phi chính quy truyền dạy đàn ca tài

tử cho giới trẻ. Cần lồng ghép nội dung này vào chương trình học, đặc biệt ở Đồng bằng sông Cửu Long - nơi nghệ thuật này phát triển mạnh. Các trường nghệ thuật nên có chương trình

chuyên sâu, kết hợp lý thuyết và thực hành. Đồng thời, cần khuyến khích lớp học phi chính quy do nghệ nhân tổ chức để người yêu thích dễ tiếp cận;

Hai là, hỗ trợ nghệ nhân trong truyền dạy và biểu diễn nhằm duy trì tính liên tục của đờn ca tài tử. Họ là trung tâm truyền tải tri thức và kỹ năng, cần được hỗ trợ tài chính, công nhận danh hiệu và tạo điều kiện giảng dạy. Có thể xây dựng mô hình “nghệ nhân tại cộng đồng” để nghệ nhân giảng dạy tại trung tâm văn hóa, điểm du lịch - kết hợp bảo tồn và phát triển du lịch;

Ba là, thu hút giới trẻ tham gia bằng cách tiếp cận hiện đại. Trong bối cảnh xã hội thay đổi, cần tổ chức cuộc thi, liên hoan đờn ca tài tử cho học sinh, sinh viên. Ngoài ra, có thể kết hợp đờn ca tài tử với âm nhạc đương đại để tạo sự gần gũi, vẫn giữ nguyên bản sắc;

Bốn là, tạo mạng lưới kết nối nghệ nhân, người học và tổ chức du lịch để hỗ trợ phát triển. Tổ chức giao lưu, hội thảo, khóa học trực tuyến, ứng dụng công nghệ, số hóa tư liệu để người học dễ tiếp cận.

Đào tạo và bồi dưỡng nghệ nhân kế thừa là nhiệm vụ quan trọng, cần sự phối hợp giữa chính quyền, giáo dục, nghệ nhân và cộng đồng. Chỉ khi có hệ thống đào tạo vững chắc và

thu hút thế hệ trẻ, đờn ca tài tử mới phát triển bền vững trong văn hóa - du lịch Việt Nam.

2.3.5. Chính sách hỗ trợ và liên kết phát triển du lịch văn hóa bền vững

Chính sách hỗ trợ và liên kết giữa các bên liên quan đóng vai trò then chốt trong phát triển du lịch văn hóa bền vững gắn với đờn ca tài tử. Bảo tồn và khai thác loại hình này không thể chỉ dựa vào nghệ nhân mà cần sự tham gia của chính quyền, doanh nghiệp du lịch, tổ chức văn hóa và cộng đồng. Hỗ trợ có thể bao gồm: đầu tư tài chính, đào tạo nghệ nhân trẻ, cơ chế bảo vệ nghệ thuật truyền thống và quảng bá trên truyền thông đại chúng. Hiệu quả các chính sách phụ thuộc vào phối hợp và khả năng thực thi. Kết quả khảo sát trong Bảng 6 cho thấy: đầu tư ngân sách bảo tồn (30%) là yêu cầu cấp thiết nhất; tiếp theo là đào tạo nghệ nhân trẻ (25%), quảng bá truyền thông (20%), hợp tác ngành du lịch (15%), và tổ chức sự kiện văn hóa (10%). Mức ủng hộ từ nghệ nhân đối với các chính sách dao động từ 25% đến 45%, phản ánh sự đồng thuận cao. Đặc biệt, tác động chính sách đến du lịch được đánh giá từ 3.8 đến 4.5 trên thang 5, cho thấy vai trò chiến lược của chính sách trong bảo tồn di sản và phát triển kinh tế du lịch.

Bảng 6. Mức độ cần thiết của các chính sách hỗ trợ

Chính sách hỗ trợ	Mức độ cần thiết (%)	Mức độ ủng hộ của nghệ nhân (%)	Tác động đến phát triển du lịch (1-5)
Đầu tư ngân sách cho bảo tồn	30	45	4.5
Hỗ trợ đào tạo nghệ nhân trẻ	25	40	4.3
Quảng bá rộng rãi trên phương tiện truyền thông	20	38	4.2
Hợp tác với ngành du lịch	15	30	4.0
Tổ chức các sự kiện văn hóa thường niên	10	25	3.8

Nguồn: Tác giả khảo sát 2025

3. KẾT LUẬN

Sự thích nghi của đờn ca tài tử Nam Bộ trong du lịch hiện đại là tất yếu, phản ánh vận động của di sản văn hóa trong toàn cầu hóa. Nghiên cứu cho thấy ba xu hướng thích nghi chính: Biểu diễn chuyên nghiệp, du lịch trải

nh nghiệm và ứng dụng công nghệ số. Mỗi mô hình mang lại lợi ích riêng nhưng cũng đối mặt nguy cơ thương mại hóa, làm phai nhạt bản sắc. Việc cân bằng giữa bảo tồn và phát triển trở thành nhiệm vụ trọng tâm. Giải pháp bền vững gồm: Hỗ trợ nghệ nhân, nâng cao nhận thức

cộng đồng, giáo dục thế hệ kế thừa và phát triển du lịch trải nghiệm ứng dụng công nghệ. Đờn ca tài tử không chỉ là nghệ thuật mà còn là biểu tượng văn hóa Nam Bộ. Bảo tồn và phát huy nghệ thuật này trong du lịch góp phần

khẳng định bản sắc Việt Nam trong hội nhập quốc tế. Điều cốt lõi là xây dựng chiến lược thích nghi hợp lý, giúp đờn ca tài tử vừa giữ giá trị truyền thống, vừa trở thành sản phẩm du lịch bền vững, phù hợp xu thế thời đại.

TÀI LIỆU THAM KHẢO

- [1] Nguyễn Văn Hậu (2015), *Bảo tồn và phát huy giá trị nghệ thuật đờn ca tài tử*, Báo Vĩnh Long.
- [2] Nguyễn Khánh Hoàng (2017), *Bảo tồn và phát huy giá trị đờn ca tài tử từ góc nhìn triết lý nhân sinh Nam Bộ*, *Tạp chí Khoa học Xã hội*, số 3 (223), Viện Hàn lâm Khoa học Xã hội Việt Nam, Hà Nội.
- [3] Phan Võ Thu Tâm (2011), *Khai thác các giá trị văn hóa nghệ thuật của đờn ca tài tử Nam Bộ Việt Nam phục vụ phát triển du lịch*, Luận văn Thạc sĩ, Trường Đại học Khoa học Xã hội và Nhân văn, Đại học Quốc gia Hà Nội.
- [4] Huỳnh Công Tín (2015), *Bảo tồn và phát huy Đờn ca tài tử ở miền Tây Nam Bộ*, *Tạp chí Phát Triển Khoa học và Công nghệ*, tập 18, Số X3, Nxb Đại học Quốc gia Thành Phố Hồ Chí Minh.
- [5] J.W. Berry (1997), *Immigration, Acculturation, and Adaptation*, Blackwell Publishing, Oxford.
- [6] Jason Gibbs (2003), *The Music of the Central Highlands of Vietnam*, *Asian Music*, Vol. 34, No. 2, University of Texas Press, Texas.
- [7] Catherine Grant (2014), *Music Endangerment: How Language Maintenance Can Help*, Oxford University Press, Oxford.
- [8] Stuart Hall (1997), *Cultural Identity and Diaspora*, Routledge, London.
- [9] Barley Norton (2009), *Songs for the Spirits: Music and Mediums in Modern Vietnam*, University of Illinois Press, Illinois.
- [10] Philip Taylor (2008), *Modernity and Re-Enchantment: Religion in Post-Revolutionary Vietnam*, Institute of Southeast Asian Studies, Singapore.
- [11] Quang Hai, Tran and Bach Yen (2002), *Vietnamese Traditional Music and Its Role in the Contemporary World*, *The World of Music*, Vol. 44, No. 2, VWB – Verlag für Wissenschaft und Bildung, Berlin.
- [12] Hoàng Tuyết (2022), *Bảo tồn nghệ thuật đờn ca tài tử Nam Bộ: Phát triển thành sản phẩm du lịch đặc trưng*, *Nhật vật và sự kiện – Chuyên trang của Thông tấn xã Việt Nam*, <https://nvs.k.vnanet.vn/bao-ton-nghe-thuat-don-ca-tai-tu-nam-bo-bai-cuoi-phat-trien-thanh-san-pham-du-lich-dac-trung-1-44390.vna>, ngày truy cập: 19-02-2025.
- [13] Thu Hương, *Sở Văn hóa và Thể thao Thành phố Hồ Chí Minh* (2022), *Đưa đờn ca tài tử trở thành sản phẩm du lịch đặc trưng của Thành phố Hồ Chí Minh*, *Trung tâm Báo chí Thành phố Hồ Chí Minh*, <https://ttbc-hcm.gov.vn/dua-don-ca-tai-tu-tro-thanh-san-pham-du-lich-dac-trung-cua-tp-hcm-19686.html>, ngày truy cập: 20-01-2025.
- [14] Thông tấn xã Việt Nam (2023), *Bạc Liêu: Gắn đờn ca tài tử với phát triển du lịch*, <https://bvhttdl.gov.vn/bac-lieu-gan-don-ca-tai-tu-voi-phat-trien-du-lich-20230309103355791.htm>, ngày truy cập: 20-02-2025.